

Analiza motywów zwolenników i przeciwników obecnej władzy

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Poparcie dla działań KOD deklaruje 40% ogółu badanych (o 6 punktów mniej niż w styczniu).

- ▶ Aprobatę dla działań podejmowanych przez obecne władze wyraża 43% badanych.

- ▶ Zwolennicy obecnej ekipy przede wszystkim doceniają jej determinację w realizacji wyborczych obietnic i zapowiedzi. Wśród konkretnych posunięć PiS pozytywnie oceniają przede wszystkim wprowadzenie programu Rodzina 500 Plus.

- ▶ Przeciwnicy polityki obecnych władz, to nie tyle osoby zawiedzione brakiem zapowiadanych zmian, niedostateczną realizacją obietnic wyborczych, ile – przed wszystkim – ludzie, którym nie podoba się kierunek działań obozu rządzącego. Zarzucają rządzącej partii nadużywanie władzy, w tym, przede wszystkim, brak poszanowania dla praworządności oraz zasad demokracji.

Mimo że od ostatnich wyborów parlamentarnych upłynęło już blisko dziewięć miesięcy, poparcie społeczne dla rządzącej partii nie maleje¹. Jednocześnie jednak PiS i podejmowane przez tę partię działania budzą w społeczeństwie ogromne kontrowersje. Już w listopadzie ubiegłego roku powstał Komitet Obrony Demokracji, pod szyldem którego i we współpracy z partiami opozycyjnymi odbywają się demonstracje przeciwników obecnej władzy. Styczniowe badania CBOS pokazały, że z hasłami obrony demokracji identyfikuje blisko połowa społeczeństwa.

W czerwcu po raz kolejny zapytaliśmy respondentów² z jednej strony o ich poparcie dla poczynań obecnych władz, z drugiej – o poparcie dla działań KOD. Pytaliśmy także o motywy poparcia lub odrzucenia obecnie rządzącej ekipy i jej działań.

POPARCIE DLA DZIAŁAŃ KOMITETU OBRONY DEMOKRACJI

Działania KOD zyskują aprobatę znacznej części społeczeństwa. Nie jest ona jednak już tak duża jak na początku roku: w styczniu poparcie dla działalności KOD wyrażało 46% badanych, w czerwcu – 40%.

Udział w demonstracjach organizowanych lub współorganizowanych przez Komitet Obrony Demokracji deklaruje 3% ogółu badanych.

---

¹ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w lipcu”, lipiec 2016 (oprac. K. Pankowski).

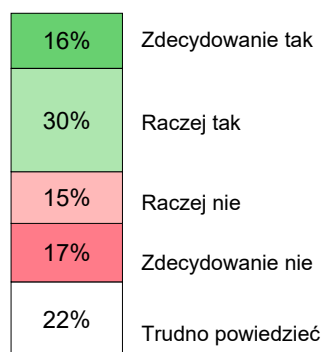
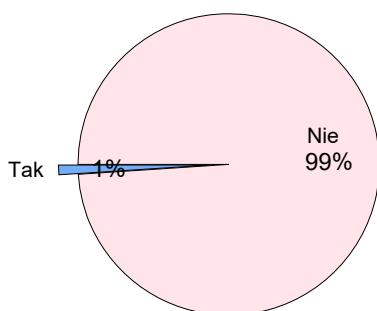
² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (313) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 czerwca 2016 roku na liczącej 1002 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1

Czy brał(a) Pan(i) udział w demonstracji lub demonstracjach organizowanych przez Komitet Obrony Demokracji lub w innych manifestacjach organizowanych pod hasłem obrony demokracji lub sprzeciwu wobec polityki obecnych władz?

Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) działania Komitetu Obrony Demokracji?

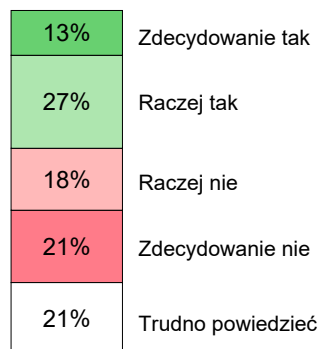
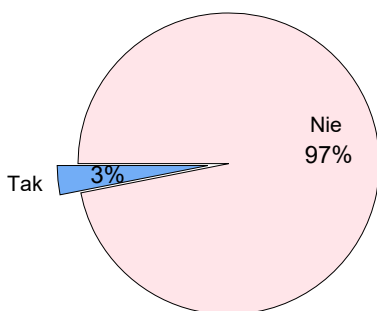
I 2016

Czy brał(a) Pan(i) udział w demonstracji lub demonstracjach organizowanych lub współorganizowanych przez Komitet Obrony Demokracji?

Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) działania Komitetu Obrony Demokracji?

VI 2016

Z deklaracji wynika, że w demonstracjach KOD uczestniczą przede wszystkim mieszkańcy dużych, ponadpółmilionowych miast (10%), osoby o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym: badani z wyższym wykształceniem (6%), deklarujący miesięczne dochody *per capita* w wysokości 2000 zł lub więcej (10%). Wśród protestujących przeciw polityce obecnych władz więcej niż przeciętnie jest osób identyfikujących się z lewicą (5%) i politycznym centrum (5%), a także osób nieuczestniczących w praktykach religijnych (8%) lub praktykujących sporadycznie (5%). W elektoratach partyjnych udział w demonstracjach KOD biorą przede wszystkim zwolennicy Nowoczesnej (12%), a także sympatycy PO (6%) i SLD (5%).

Poparcie dla działań Komitetu Obrony Demokracji zależy przede wszystkim od orientacji politycznej i, szerzej, światopoglądowej. Wyraża je większość badanych identyfikujących się z lewicą (68%) i połowa lokujących swoje poglądy polityczne w centrum. Respondenci o orientacji prawicowej na ogół nie utożsamiają się z działaniami KOD (61%). Istotne znaczenie dla postrzegania KOD ma religijność. Najczęściej jego działania popierają ankietowani w ogóle nieuczestniczący w praktykach religijnych (49%) lub praktykujący tylko sporadycznie (51%), najrzadziej – osoby najbardziej religijne, uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (13%, przy 73% odrzucających je).

W elektoratach partyjnych działania KOD znajdują poparcie przede wszystkim wśród zdeklarowanych wyborców Nowoczesnej oraz PO i SLD.

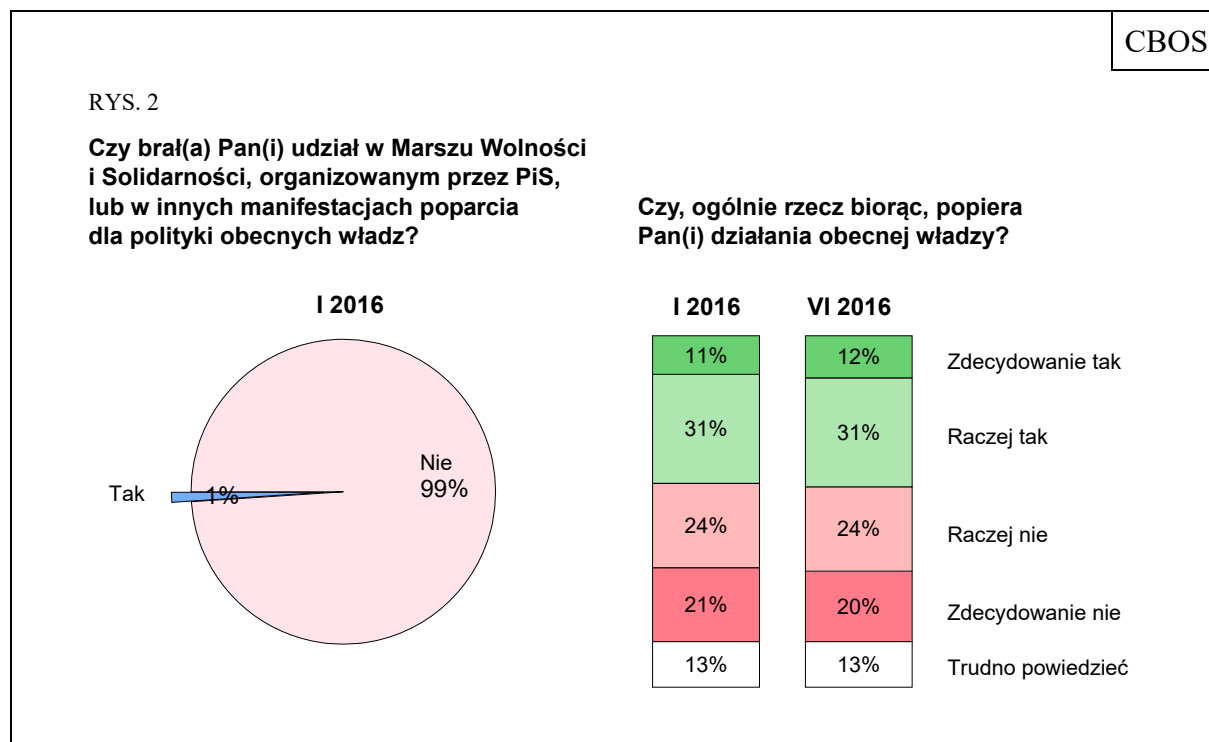
Tabela 1

Potencjalne elektoraty partyjne*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) działania Komitetu Obrony Demokracji?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Nowoczesna Ryszarda Petru	76	15	9
SLD	72	22	6
PO	69	11	20
Kukiz'15	36	48	16
PiS (wraz z SP i PR)	16	75	9

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

POPARCIE DLA DZIAŁAŃ PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI

Poparcie dla działań obecnej władzy utrzymuje się – obecnie popiera je 43% ogółu ankietowanych.

Stosunek do polityki obecnych władz, tak samo jak nastawienie do działań KOD, wiąże się przede wszystkim z orientacją polityczną i światopoglądową. Działania PiS popiera zdecydowana większość osób deklarujących prawicowe poglądy polityczne (71%), natomiast krytycznie oceniają je w większości badani o orientacji lewicowej (79%), a także centrowej (52%). Zadowolone z działań podejmowanych przez PiS są przede wszystkim osoby uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (69%), a także większość praktykujących raz w tygodniu (54%), podczas gdy z dezaprobatą przyjmuje je większość badanych niebiorących udziału w praktykach religijnych (71%) lub praktykujących sporadycznie (63%).

Dla oceny działań partii rządzącej istotne znaczenie ma status społeczno-ekonomiczny respondentów. Stosunkowo najwięcej krytyków znajdują one wśród osób z wyższym wykształceniem (59%) oraz badanych o miesięcznych dochodach *per capita* w wysokości 2000 zł i więcej (62%). Im niższy poziom wykształcenia i im niższe dochody, tym słabsza dezaprobatą. Do osób najczęściej popierających politykę PiS należą rolnicy (63%).

W elektoratach partyjnych działania obecnych władz, poza zadeklarowanymi wyborcami PiS, popiera znaczna część zwolenników ruchu Kukiz'15. Z dezaprobatą przyjmuje je natomiast zdecydowana większość sympatyków Nowoczesnej oraz PO i SLD.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty partyjne*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) działania obecnej władzy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	91	4	5
Kukiz'15	47	44	9
SLD	23	75	2
PO	18	76	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	9	90	1

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

MOTYWY POPARCIA I SPRZECIWU WOBEC POLITYKI OBECNYCH WŁADZ

Zarówno zwolenników, jak i przeciwników obecnej władzy zapytaliśmy o motywy ich poparcia lub odrzucenia PiS. Respondenci nie korzystali z gotowej kafeterii odpowiedzi, ale samodzielnie je formułowali.

Zwolennicy obecnej ekipy doceniają przede wszystkim jej determinację w realizacji wyborczych obietnic i zapowiedzi. Nawet jeśli nie wszystkie wyborcze obietnice zostały – przynajmniej dotychczas – spełnione, to pozytywnie oceniana jest wola podejmowania działań i kierunek wprowadzanych zmian. Niektórzy sympatycy „dobrej zmiany” podkreślają, że starania ekipy rządzącej są szczególnie widoczne na tle zaniechań poprzedników (*Mam nadzieję, że obecna ekipa rozwiąże problemy konsekwentnie pomijane przez poprzednią*). Część osób podkreśla, że PiS słucha ludzi, dostrzega potrzeby obywateli i podejmuje działania na rzecz ich realizacji. W odróżnieniu od wcześniej rządzących, swój program adresuje do zwykłych ludzi. Jak ujmują to sami badani: *podoba mi się postawa Szydło, chce pomóc ludziom; w końcu ktoś coś robi dla normalnych ludzi; PO to była partia dla bogaczy, a PiS jest dla zwykłych ludzi, dla wszystkich; rząd nastawiony na potrzeby obywatela, a nie tylko przedsiębiorców*. Niektórzy akcentują w swoich wypowiedziach, że trzeba dać szansę, kredyt zaufania nowym, demokratycznie wybranym władzom.

Duża część wypowiedzi odnosi się do zrealizowanych lub zapowiadanych posunięć PiS w sferze społecznej i ekonomicznej oraz nadziei na poprawę w tych dziedzinach. W tym kontekście zdecydowanie najczęściej badani wskazują na program Rodzina 500 plus, będący

realizacją sztandarowej obietnicy PiS z kampanii wyborczej. Ponadto wyrażają nadzieje związane z programem Mieszkanie Plus oraz generalnie pozytywnie oceniają politykę socjalną oraz działania mające służyć poprawie sytuacji bytowej ludzi. *(Ta władza daje ludziom nadzieję na lepsze życie, tym, którzy dotąd tej nadziei nie mieli, także możliwości rozwoju)*. Pochlebnie wypowiadają się także o planie Morawieckiego i – generalnie – o polityce gospodarczej rządu *(Chcą rozwijać nasz kraj gospodarczo pod względem reaktywowania i budowy firm i przedsiębiorstw; bronią polski majątek, dążą do ułatwień dla przedsiębiorców)*. Respondenci formułują oczekiwania dotyczące sytuacji na rynku pracy, zarówno dotyczące powstawania nowych miejsc pracy, jak i poprawy warunków zatrudnienia, w tym wprowadzenia minimalnej stawki godzinowej. Ponadto odnoszą się z aprobatą do zapowiedzi powrotu do poprzedniego wieku emerytalnego, dostrzegają troskę o ludzi starszych (m.in. leki dla seniorów) i ludzi młodych, wyrażają nadzieje na pozytywne zmiany w systemie nauczania oraz w systemie opieki zdrowotnej.

Jednym z ważniejszych (choć nie decydujących) motywów poparcia dla posunięć obecnej władzy są działania, które można określić ogólnie jako walkę z układem. Obejmuje ona rozliczenie skompromitowanych elit, wyjaśnienie afer, walkę z korupcją i nadużyciami, uzdrowienie państwa i poprawę jego funkcjonowania. Oczekiwania w tym zakresie ilustrują takie m.in. wypowiedzi respondentów: *wprowadzają porządek w naszym kraju; jestem przeciwny nadużyciom, warcholstwu i liczę na rozliczenie elit popełniających przestępstwa ukazane między innymi przez Sowę; władza stara się zerwać z dawnym układem; trzeba zmian i trzeba posprzątać po komunizmie i rządach PO*. Jednocześnie zwolennicy PiS i jego działań wierzą w to, że obecnie rządzący będą przestrzegać wysokich standardów moralnych w polityce: będą uczciwi oraz będą kierować się dobrem Polski, a nie interesem partykularnym – własnym lub partyjnym. Niekiedy z aprobatą wypowiadają się o formacji ideowej obecnie rządzących, podkreślają patriotyzm i przywiązanie do tradycji i Kościoła. Wśród istotnych wartości, na realizację których w życiu publicznym badani wyrażają nadzieje, wymieniają także sprawiedliwość i równość.

Wśród innych posunięć PiS, spotykających się z aprobatą pewnej (choć niewielkiej) grupy osób udzielających poparcia obecnie rządzącym, są zmiany w polityce zagranicznej i postrzegany nacisk na obronę polskiego interesu w UE i suwerenność Polski. Jak mówią sami respondenci: *wbrew pozorom Polska zaczyna bardziej liczyć się w UE; nie klaniamy się przed Unią Europejską, staramy się mieć swoje zdanie*. Przykładem większej samodzielności może być także wspomniany tylko marginalnie sprzeciw wobec przyjmowania do Polski uchodźców napływających do Unii Europejskiej. Wśród innych sporadycznie przywoływanych kwestii znalazły się także poprawa obronności kraju oraz walka z przestępczością.

Dlaczego popiera Pan(i) działania obecnej władzy?

N=424

Dobre rządy – chcą coś zmienić na lepsze, starają się, realizują obietnice, idą w dobrym kierunku, widać efekty, mają wizję przyszłości kraju	46%
Są bliżej ludzi – słuchają ludzi, podejmują działania na rzecz zwykłych ludzi, reagują na potrzeby obywateli	6%
Trzeba dać szansę, jeszcze krótko rządzą, zostali demokratycznie wybrali	5%

Działania w sferze społecznej i gospodarczej

Program Rodzina 500 plus, polityka prorodzinna, troska o dzieci	20%
Polityka gospodarcza, program gospodarczy, plan Morawieckiego	4%
Polityka socjalna, troska o biednych	4%
Program Mieszkanie Plus, mieszkania dla młodych, dla biednych	3%
Poprawa sytuacji życiowej ludzi, warunków życia	3%
Wprowadzenie minimalnej stawki godzinowej, poprawa płac i warunków pracy	3%
Miejsca pracy – nadzieje na pozytywne zmiany	2%
Troska o młodych	2%
Powrót do poprzedniego wieku emerytalnego	2%
Troska o seniorów – dodatki dla emerytów, leki dla seniorów	1%
Poprawa edukacji, systemu nauczania – nadzieje	1%
Poprawa systemu opieki zdrowotnej – nadzieje	1%

Działania w innych sferach życia

Walka z układem, wyjaśnienie afer, rozliczanie skompromitowanych elit, uzdrowienie państwa, robią porządek	10%
Dobra polityka w UE, bronią interesu Polski w UE, stawiają na suwerenność	3%
Sprzeciw wobec przyjmowania imigrantów, muzułmańskich uchodźców	1%
Poprawa obronności kraju	1%
Walka z przestępczością	1%

Wartości i moralność

Uczciwość, myślenie o Polsce, a nie o partykularnym interesie, nie kradną	3%
Reprezentują tradycyjne wartości – patriotyzm, przywiązanie do tradycji, współpraca z Kościołem	2%
Sprawiedliwość, równość, równe traktowanie obywateli przez władze	2%

Inne

Uwagi – opozycja przeszkadza w rządzeniu	1%
Tautologie – jestem zwolennikiem PiS, mam zaufanie do tej partii, mamy prezydenta	1%
Trudno powiedzieć	6%

Przeciwnicy polityki obecnych władz to nie tyle osoby zawiedzione brakiem zapowiadanych zmian, niedostateczną realizacją obietnic wyborczych, ile – przede wszystkim – ci, którym nie podobna się kierunek działań obozu rządzącego. Gros zarzutów dotyczy nadużywania władzy przez rządzącą partię. Wśród nich najczęściej powtarzają się mniej lub bardziej ostro formułowane oskarżenia o nieliczenie się z zasadami demokracji: od podejmowania niedemokratycznych działań po zamach na demokrację i wprowadzanie dyktatury. (*Chcą rządzić dożywotnio; to co robią nasze władze to jest bolszewizm i zamordyzm; wg mnie to jest władza dyktatorska; ich metodologia działania jest tak drastyczna, że wręcz nie jest zgodna z zasadami demokracji; obecna władza kieruje się w stronę władzy totalitarnej*). Kolejne zarzuty dotyczą nieprzestrzegania zasad państwa prawa, łamania prawa i konstytucji przez rządzących, a także konfliktu z Trybunałem Konstytucyjnym. (*Podcina główne filary praworządności w Polsce; prawo powinno być podstawą, a nie obchodzenie go i stosowanie jakichś sztuczek, a nie stosowanie wybiórcze; idzie w kierunku złamania prawa i Trybunału Konstytucyjnego, który jest bezpiecznikiem w utrzymaniu prawa; rząd bezprawia*). Przeciwnicy działań PiS krytykują rządzących także za arogancję, nieliczenie się ze społeczeństwem, przede wszystkim z tymi, którzy mają odmienne od nich zdanie, za uzurpowanie sobie prawa do reprezentowania wszystkich (*Władza nie liczy się ze zdaniem obywateli, robi co się jej podoba; robią swoje i nie zwracają uwagi na społeczeństwo; narzuca innym swój światopogląd, nie toleruje odmienności; nie liczą się z innymi ludźmi poza zwolennikami PiS-u*). Istotny zarzut dotyczy braku przejrzystości procesów decyzyjnych: postrzeganego braku samodzielności prezydenta Andrzeja Dudy i premier Beaty Szydło oraz zbyt dużego wpływu Jarosława Kaczyńskiego na rządzenie krajem, bez ponoszenia przez niego formalnej odpowiedzialności za podejmowane decyzje (*rząd nie rządzi krajem – tylko prezes Kaczyński, kukielkowy prezydent i kukielkowa pani premier, dyktatura Jarosława Kaczyńskiego*). Przeciwnicy obecnej władzy wytykają jej także zawłaszczanie państwa, obsadzanie stanowisk państwowych „swoimi ludźmi”, a nie według kryteriów merytorycznych oraz generalnie kierowanie się interesem własnym, a nie interesem państwa (*Umieszcza swoich ludzi na ważnych stanowiskach w spółkach Skarbu Państwa; wyrzuca z pracy dobrych dziennikarzy; działa przede wszystkim na rzecz swojej partii, a nie na rzecz państwa; jedna wielka klika, patrzą do swojej kabzy*). Rządziej pojawiają się zarzuty odnoszące się do nieliczenia się i braku współpracy z opozycją, upolitycznienia mediów publicznych oraz ograniczania praw obywatelskich.

Dlaczego nie popiera Pan(i) działań obecnej władzy?

N=461

Nie podoba mi się kierunek zmian, sposób myślenia, realizowana polityka – ogólnie	15%
Brak pozytywnych zmian – dużo obietnic, mało działań, nieudolne rządy – ogólnie	13%

Nadużywanie władzy

Niedemokratyczna władza, zagrożenie dla demokracji, dążenie do przejęcia całej władzy, rządy autorytarne	13%
Brak praworządności, łamanie prawa, łamanie konstytucji	8%
Arogancja, niesłuchanie ludzi, uzurpują sobie prawo do reprezentowania wszystkich, do monopolu na racje	7%
Brak samodzielności premier Beaty Szydło, rząd sterowany z tylnego siedzenia, jednoosobowe rządy, dyktatura Kaczyńskiego	6%
Konflikt z Trybunałem, kryzys konstytucyjny, zablokowanie TK	5%
Zawłaszczanie państwa, partyjniactwo, myślą o stołkach	5%
Nieliczenie się z opozycją, brak współpracy z innymi partiami	2%
Upolitycznienie mediów publicznych, propaganda partyjna w mediach publicznych	1%
Ograniczanie swobód obywatelskich, łamanie praw obywatelskich	1%

Inne zastrzeżenia do sposobu sprawowania władzy

Zakłamanie, fałsz, oszukali ludzi, mówią jedno, a robią drugie	8%
Dzielią Polaków na lepszych i gorszych, nienawiść, eskalowanie konfliktów, skłócanie ludzi	6%
Chaos, zamieszanie, brak stabilizacji, spokoju, bałagan, kabaret	4%
Mszczanie się, rozliczanie poprzedników	2%
Zbyt duże wpływy Kościoła, zagrożenie dla świeckiego państwa	2%

Działania w sferze społecznej i gospodarczej

Rozdawnictwo pieniędzy i negatywne skutki tego dla gospodarki i budżetu państwa, zadłużanie kraju	7%
Krytyczna ocena programu Rodzina 500+	3%
Zła polityka gospodarcza – ogólnie	2%
Podwyższanie podatków, wprowadzanie nowych podatków	1%

Działania w innych sferach

Zła polityka zagraniczna, konflikt z Komisją Europejską	4%
Obawy przed wojną, drażnią Rosję	1%
Za dużo Smoleńska	1%
Działania resortu sprawiedliwości	1%
Negatywny stosunek do PiS i J. Kaczyńskiego – nie lubię ich, nie mam do nich zaufania	6%
Brak poparcia dla PiS, dla partii politycznych ogólnie	3%
Trudno powiedzieć	4%

Przeciwnicy działań obecnej ekipy wysuwają także inne zastrzeżenia dotyczące sposobu sprawowania przez nią władzy. Mówią przede wszystkim o tym, że obecnie rządzący oszukali ludzi, że to, co robią, nie pokrywa się z tym, co zapowiadali w kampanii wyborczej. Kolejny istotny zarzut pod adresem obecnej władzy to dzielenie Polaków na lepszych i gorszych, eskalowanie konfliktów, skłócanie ludzi, obrażanie (*Władza podzieliła społeczeństwo na dwie kategorie; dochodzi do tego, że nawet rodziny są skłócone; prowadzą wojnę; zbyt dużo nienawiści*). Krytykom działań PiS nie podoba się także chaos, zamieszanie, brak stabilizacji, bałagan. Wśród innych, rzadziej przywoływanych kwestii, znalazły się polityczna zemsta na poprzednikach oraz zbyt duże wpływy Kościoła katolickiego w Polsce.

Spośród zarzutów dotyczących konkretnych posunięć obecnej ekipy rządowej najczęściej powracała kwestia nadmiernych – zdaniem badanych – wydatków na cele społeczne i możliwych negatywnych tego skutków dla gospodarki i budżetu państwa (*Rozdawnictwo ogromnej ilości pieniędzy; zbyt duże wydatki do przychodów, wysokie zadłużenie; nie stać nas na takie państwo, jakie proponują; doprowadzają do ruiny państwa, ruiny finansów*). Krytyczne uwagi odnoszą się m.in. do programu Rodzina 500 plus (*Nie jestem zadowolona z tych działań jak 500+ za które wszyscy będziemy musieli zapłacić*). Rzadziej wyrażane są negatywne oceny polityki gospodarczej rządu i krytyka wprowadzania nowych podatków.

Krytyczne opinie zbiera także polityka PiS na arenie międzynarodowej, przede wszystkim w Unii Europejskiej (*Konflikty z Komisją Europejską; niepokojące jest to, że opinia UE i innych krajów nie ma znaczenia dla władzy; zostajemy samotną wyspą*). Sporadycznie krytyczne głosy dotyczą polityki wobec Rosji, zbytniego koncentrowania się na kwestii katastrofy pod Smoleńskiem oraz działań resortu sprawiedliwości.

Część osób wyraża ogólnie negatywny stosunek do rządzącej partii bądź deklaruje ogólny brak poparcia dla partii politycznych.

Mimo że od wyborów minęło już wiele miesięcy, temperatura sporu politycznego w Polsce pozostaje dość wysoka. Utrzymuje się duża – jak na polskie warunki – mobilizacja wyborcza: gotowość udziału w wyborach parlamentarnych deklaruje blisko dwie trzecie

dorosłych Polaków³. Poziom alienacji politycznej jest obecnie najniższy w historii badań CBOS (od 1992 roku) – prawie dwie trzecie Polaków deklaruje, że ma dla nich znaczenie, czy rządy są demokratyczne czy też niedemokratyczne⁴. Po okresie słabnącego poczucia identyfikacji z istniejącymi partiami politycznymi, nastąpił istotny wzrost poczucia reprezentatywności i adekwatności sceny politycznej⁵. W ostatnim roku istotnie zmalała też niechęć do podmiotów aktywnych na scenie politycznej⁶.

Działania obecnych władz z aprobatą przyjmuje ponad dwie piąte dorosłych Polaków. Niemal równie wiele identyfikuje się z tym, co robi Komitet Obrony Demokracji. Skala poparcia dla działań z jednej strony PiS, z drugiej KOD, pokazuje, że mają one swoich zwolenników nie tylko wśród zdeklarowanych wyborców (w przypadku KOD są to głównie wyborcy Nowoczesnej, PO i SLD), ale także wśród osób biernych politycznie, niezainteresowanych udziałem w wyborach.

Wyniki badania CBOS pozwalają na przynajmniej częściowe wyjaśnienie utrzymywania się wysokiego poparcia dla PiS. O pozytywnej ocenie rządzącej partii i jej działań decyduje przede wszystkim dostrzegana i doceniana przez znaczną część społeczeństwa determinacja w realizacji obietnic wyborczych oraz podejmowanie spraw ważnych dla zwykłych ludzi, a w odczuciu społecznym zaniedbanych przez poprzednie rządy, czego najlepszym przykładem jest uruchomiony od kwietnia program Rodzina 500 plus. Krytyka przeciwników PiS skupia się przede wszystkim na postrzeganych nadużyciach władzy, w tym przede wszystkim braku poszanowania dla praworządności oraz zasad demokracji. Powtarzają się zarzuty dotyczące arogancji władzy i eskalowania konfliktów społecznych. Co ciekawe, raczej na marginesie pozostaje kwestia polityki Polski w Unii Europejskiej – jak dotychczas nie ma ona decydującego znaczenia dla oceny działania obecnych władz.

Opracowała
Beata ROGUSKA

---

³ Zob. przypis 1.

⁴ Zob. komunikat CBOS „Opinie o demokracji”, lipiec 2016 (oprac. M. Feliksiak).

⁵ Zob. komunikat CBOS „Wzrost reprezentatywności sceny politycznej”, czerwiec 2016 (oprac. A. Cybulska).

⁶ Zob. komunikat CBOS „Społeczna aprobata i dezaprobata partii i ruchów politycznych”, czerwiec 2016 (oprac. A. Cybulska).

Tabela 1

		Czy brał(a) Pan(i) udział w demonstracji lub demonstracjach organizowanych (lub współorganizowanych) przez Komitet Obrony Demokracji?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		3	97	999
Płeć	Mężczyźni	3	97	471
	Kobiety	3	97	527
Wiek	18–24 lata		100	103
	25–34	5	95	191
	35–44	2	98	180
	45–54	1	99	147
	55–64	1	99	176
	65 lat i więcej	6	94	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	99	397
	Miasto do 19 999	2	98	128
	20 000 – 99 999	1	99	197
	100 000 – 499 999	4	96	160
	500 000 i więcej mieszk.	10	90	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	1	99	205
	Zasadnicze zawodowe	1	99	244
	Średnie	3	97	303
	Wyższe	6	94	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	93	94
	Średni personel, technicy		100	22
	Pracownicy adm.-biurowi	1	99	67
	Pracownicy usług	1	99	62
	Robotnicy wykwalifikowani	1	99	115
	Robotnicy niewykwalifik.	4	96	45
	Rolnicy		100	54
	Pracujący na własny rach.	7	93	52
	Bezrobotni	2	98	48
	Emeryci	4	96	228
	Renciści	2	98	69
	Uczniowie i studenci	5	95	72
Gospodynie domowe i inni		100	71	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3	97	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	97	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	3	97	242
	prywatnym gosp. rolnym		100	56
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	1	99	131
	Od 650 zł do 999 zł	2	98	124
	Od 1000 zł do 1399 zł	1	99	178
	Od 1400 zł do 1999 zł	3	97	134
	2000 zł i więcej	10	90	152
Ocena własnych war. mater.	Złe		100	89
	Średnie	2	98	449
	Dobre	4	96	461
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	99	49
	Raz w tygodniu	1	99	458
	1–2 razy w miesiącu	1	99	146
	Kilka razy w roku	5	95	215
	W ogóle nie uczestniczy	8	92	124
Poglądy polityczne	Lewica	5	95	144
	Centrum	5	95	282
	Prawica	2	98	316
	Trudno powiedzieć		100	247

Tabela 2

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) działania Komitetu Obrony Demokracji?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		40	40	21	997
Płeć	Mężczyźni	37	45	17	470
	Kobiety	42	35	24	527
Wiek	18–24 lata	28	44	28	103
	25–34	40	37	23	188
	35–44	44	34	22	180
	45–54	40	43	17	147
	55–64	39	40	21	177
	65 lat i więcej	43	41	16	202
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	42	23	397
	Miasto do 19 999	38	39	23	128
	20 000 – 99 999	40	37	23	196
	100 000 – 499 999	44	43	13	160
	500 000 i więcej mieszk.	50	33	17	117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	26	42	32	205
	Zasadnicze zawodowe	38	42	20	244
	Średnie	41	41	19	303
	Wyższe	52	34	14	246
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	55	33	12	93
	Średni personel, technicy	44	25	31	22
	Pracownicy adm.-biurowi	49	40	12	67
	Pracownicy usług	54	33	13	62
	Robotnicy wykwalifikowani	29	44	26	113
	Robotnicy niewykwalifik.	32	45	24	45
	Rolnicy	29	55	16	54
	Pracujący na własny rach.	42	28	30	52
	Bezrobotni	36	30	33	48
	Emeryci	44	42	14	229
	Renciści	25	44	31	69
	Uczniowie i studenci	33	39	28	72
	Gospodynie domowe i inni	39	38	23	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	46	38	16	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	44	43	14	82
	sekt. prywat. poza rolnict.	41	35	23	242
	prywatnym gosp. rolnym	28	54	18	56
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	36	40	24	131
	Od 650 zł do 999 zł	30	43	27	124
	Od 1000 zł do 1399 zł	43	42	16	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	43	34	23	134
	2000 zł i więcej	54	37	9	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	40	27	87
	Średnie	41	37	22	448
	Dobre	40	42	18	462
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	73	14	49
	Raz w tygodniu	34	45	22	457
	1–2 razy w miesiącu	45	33	22	144
	Kilka razy w roku	51	29	20	216
	W ogóle nie uczestniczy	49	33	18	123
Poglądy polityczne	Lewica	68	23	9	142
	Centrum	50	31	19	281
	Prawica	28	61	12	316
	Trudno powiedzieć	29	32	39	248

Tabela 3

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) działania obecnej władzy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		43	44	13	998
Płeć	Mężczyźni	48	42	10	472
	Kobiety	38	47	15	526
Wiek	18–24 lata	31	47	22	103
	25–34	37	52	11	189
	35–44	35	53	12	180
	45–54	52	38	10	147
	55–64	46	40	14	176
	65 lat i więcej	53	37	10	202
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	33	16	398
	Miasto do 19 999	33	51	16	126
	20 000 – 99 999	43	47	10	198
	100 000 – 499 999	36	57	7	160
	500 000 i więcej mieszk.	37	54	9	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	47	32	21	205
	Zasadnicze zawodowe	55	33	12	244
	Średnie	41	49	10	302
	Wyższe	31	59	10	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	33	59	8	95
	Średni personel, technicy	41	52	7	22
	Pracownicy adm.-biurowi	23	68	9	67
	Pracownicy usług	39	52	9	62
	Robotnicy wykwalifikowani	44	39	16	115
	Robotnicy niewykwalifik.	46	41	13	43
	Rolnicy	63	24	13	54
	Pracujący na własny rach.	43	48	9	52
	Bezrobotni	54	41	5	48
	Emeryci	52	37	10	229
	Renciści	41	38	20	69
	Uczniowie i studenci	32	47	21	72
	Gospodynie domowe i inni	33	46	22	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	50	12	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	34	52	14	81
	sekt. prywat. poza rolnict.	40	52	9	242
	prywatnym gosp. rolnym	60	23	17	56
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	54	32	14	131
	Od 650 zł do 999 zł	48	38	13	124
	Od 1000 zł do 1399 zł	47	42	11	178
	Od 1400 zł do 1999 zł	45	44	11	134
	2000 zł i więcej	34	62	4	152
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	36	20	89
	Średnie	47	40	13	448
	Dobre	39	50	11	461
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	18	14	49
	Raz w tygodniu	54	31	15	459
	1–2 razy w miesiącu	36	48	16	146
	Kilka razy w roku	30	63	7	214
	W ogóle nie uczestniczy	21	71	9	122
Poglądy polityczne	Lewica	18	79	3	144
	Centrum	35	52	13	279
	Prawica	71	23	6	316
	Trudno powiedzieć	32	43	26	248